

DEO OPTIMO MAX.

UNI ET TRINO,

VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCÆ
Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA,

CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS manè diſcutienda, in Scholis Medicorum, die Jovis primo menſis Aprilis, anno Domini M. DCC. LI.

M. JULIANO BUSSON, Doctore Medico, Præſide.

An cibus deterior, ſed jucundus & aſſuetus, meliori, ſed ingrato & inaſſueto, potior?

I.

INTER primævos Philoſophiæ cultores plurimi, ſuprà vulgus hominum, divini cujuſdam afflatûs participes fuiſſe videntur. Quidquid poterant & acerrima mentis acies & excelſum ingenium, id perfecerunt ſummi illi viri; quibus annumerandum eſſe Medicorum Principem Hippocratem nemo ſanè negaverit. Is enim tantam in Apollinis Arte meruit laudem, ut divini honores à concivibus, ob ſervatam patriam, vivo ipſi adſcripti fuerint. Tam ſingulari diligentiâ varias naturæ leges indagavit, ut ipſam operantem quaſi inſpexiſſe dici poſſit.

A

Quæ pandidit oracula longâ ſæculorum ſerie comprobata ſunt; & reapsè opera ejus aliquod θεῖον redolere videntur. Etiamſi tot pulcherrimis in Phyſicâ, in Chemiâ & in Anatomiâ inventis ſuperbiat nunc Medicina, haud ferè rectiùs quam veterum dogmata ægrorum curationi conducunt. Et certè cum Philoſophi per ἀνάλυσιν tantùm, id eſt à compoſitis ad ſimpliciora, à poſterioribus ad priora progrediendo, abditiores rerum cauſas attingere queant, mirum videri non debet, Medico tam neceſſaria eſſe & obſervationes & experimenta, ut rectè ratiocinari poſſit, hominumque ſaluti invigilare. In hâc verò parte pleriſque ſcientiis palmam præripit Medicina, cum ferè nulla ſit quæ tanto obſervationum numero ſtabilitam eſſe gloriari poſſit.

Hancce calcando viam, quæſtionem hîc propoſitam jam ſolverat Hippocrates, in Libro verborum pondere, ſententiarumque gravitate percelebri (*a*) ubi ſic legere eſt: *τὸ σμικρῷ χεῖρον, καὶ πόμα, καὶ σιτίον, ἥδιον δὲ, τῶν βελτιόνων μὲν, ἀηδεστέρων δὲ, μᾶλλον αἱρετέον. Paulò deterior & potus & cibus, jucundior autem, eligendus potiùs, quàm meliores quidem, ſed ingratiores.* Cum naturæ leges inveſtigare, ipſiſque inſervire, præcipuum ſit Medici munus, inter varia præſcribenda ipſi apprimè diſtinguenda ſunt quæ majori cum corpore analogiâ gaudent.

(*a*) Hipp. Aphor. Sect. VI. Aph. 38.

I I.

PER ſanitatem intelligitur ſtatus ille in quo ritè functiones perficiuntur. Quantoperè differat hic corporis ſtatus, pro ratione ætatis, ſexûs & regionis norunt omnes. Verùm quod adhuc Medicis peculiariter annotandum, ſua cuique eſt ſanitas, id eſt ſua cuique ſingularis conſtitutio, quam ἰδιοσυγκρασίαν vocavere antiquiores Artis Magiſtri. Ideò corpora quæ maximè differunt tum in ſolidis tum in fluidis quibus conflantur, ſingula tamen eſſe ſana poterunt. Indè orta celebris illa de temperamentis doctrina, quam meritò tanti fecere majores noſtri. Sed & aliundè quot diſcrimina à diverſis fibrarum vi & elatere, vario viſcerum robore, nervorum acutiori ſenſu, ſuccorum *digeſtivorum* ἐνέργεια, aut peculiari quâdam indole, &c. oriri non poſſunt? Quis hæc omnia limitibus definire auderet. Hinc promulgare leges ὑγιεινῆς, quæ proſint omnibus (*a*) difficile admodùm. Ingeſta eadem oppoſitos interdùm producunt effectus, in iis etiam qui idem obſervant vitæ genus. Unuſquiſque perfectâ fruitur ſanitate, licet diverſus omninò ſit apud homines uſus rerum non naturalium; quam vivendi normam ſi viciſſim mutarent inter ſe, brevì exſurgeret tetra morborum cohors. Ex his patet quanti ſit momenti ea ciborum potulentorumque genera præferre, quæ magis huic aut illi corpori affinia deprehenduntur.

(*a*) Swalv. Querel. ventricul. p. 102, 103.

I I I.

OMNI igitur arte atque operâ in id incumbere debet Medicus, ut peculiarem uniuſcujuſque conſtitutionem noſcere, aut ſaltem ea quæ cuique homini magis congrua ſint definire queat. Vix autem ſalutarem hunc attinget ſcopum niſi experientiâ & obſervatione fretus; advertendo ſcilicet ad varia ſigna quibus indicantur alimentorum genera diverſis corporibus accommodatiora. Inter hæc verò ſigna nulla forſan majori curâ Medico annotanda ſunt, quam jucunditas è cibis percepta & iis utendi conſuetudo.

I V.

ADEO ſtupendum eſt mentis cum corpore conſortium, ut in toto terrarum orbe nihil forſan magis Creatoris omnipotentiam patefaciat. Secundùm hujuſce conjunctionis leges agunt in ſe viciſſim & anima & corpus. Pro variis igitur animi pathematibus variè agitantur vel oſcillant fibræ. In gaudio v. g. auctâ vi cordis & arteriarum, & forſan aucto ipſiuſmet cerebri (*a*) motu, majori impetu propellitur ſanguis; liquor ille ſicut & cæteri ex eo geniti, ulteriorem proindè adipiſcuntur fluiditatis gradum, faciliùſque minima vaſcula permeant;

(*a*) Vid. Diſſert. Doctor. Schlichting, *De motu cerebri*. Mem. préſent. à l'Acad. des Sciences, Tom. I. pag. 113.

blandè contremiſcunt fibrillæ, diffunditur undequaque jucunditatis ſenſus, totumque corpus, vel in minimis particulis, vivit, viget, ſentit & exultat (*b*). Contrarium ſanè accidit in mœrore. Cibus ergò voluptuoſè guſtûs organum afficiens, vehementerque appetitus, multò meliùs ſalivâ ſubigitur & quaſi arctiùs in ventriculo fovetur, faciliùs à variis ſuccis *digeſtivis* ſolvitur, in chylumque mutatur. Undè ſi quid ineſt vitii brevì corrigitur. Inſalubritas enim non æque offendit ac demulcet ſuavitas (*c*). Cibi verò aliundè euchymi, ſed injucundi, ventriculi & inteſtinorum vim & actionem, liquorumque diſſolventium ἐνέργειαν eludunt. Si autem nauſeabundi, horroris quemdam incutiunt ſenſum, ità ſubvertitur ventriculus ut ingenti conatu ferè ſinceri evomantur. Jam verò certum eſt illud voluptatis genus è cibis non percipi ab animâ, niſi quòd conſequatur certam in corpore, quæ ab effectu grata dicitur, impreſſionem; quæ quidem majoris cibos inter & corpus affinitatis indicium eſt. Sunt enim homines debiliſſimâ temperie præditi, qui, vehementer craſſiora ſolidioraque appetentes alimenta, feliciùs ea concoquunt, quàm aliud quodlibet cibi genus minùs ipſis jucundum. Adeò frequens eſt iſtud phænomenon, ut hujuſce generis exempla hîc recenſere prorsùs inutile foret (*d*). Hinc naturæ diligentiſſimus explorator Hippocrates, ægrotis gratificandum eſſe cenſet (*e*) in cibo, potu & obſoniis quæ maxime concupiſcunt; modò damnum evidens indè non acceſſurum ſit, aut ſaltem facilè reſarciri poſſit. *Duplex utilitas*, ait Galenus, (*f*) *habetur ex indulgentiâ erga ægrum in his quæ ſunt citra illius jacturam: altera quod in cibis meliùs concoquit, in potibus ſitis ſedatur, ex odoribus ſomnus conciliatur, ex balneo quies, virtuſquè reſtauratur: altera eſt amor ægri erga Medicum & obſervantia quâ fit ut illi in omnibus pareat.*

Quanta ſit conſuetudinis vis, ratione eorum quæ ſanitati conducunt, vix concipi poteſt; undè tritum illud veriſſimumque adagium: *conſuetudo eſt altera natura* (*g*), quæ quidem priorem mutare valet. Conſiſtit autem in habitu quodam acquiſito præcipuè à repetitâ fibrarum actione; vel ſecundum Clariſſ. Stahlium (*h*) conſuetudo eſt habilitas vel celeritas ſingularis ad varias actiones tam ſuſcipiendas quam exercendas. Cum ſemel conſequenter ad repetitos illos actus, determinatum quemdam ſtatum adeptum eſt corpus, tunc ab aſſueto more recedere quocumque modo, periculoſum eſſe monſtrant & ratio & experientia. Non immeritò ſanè, ait Galenus (*i*) conſuetudinem eſſe ſignum & interdùm cauſam naturalis alicujus proprietatis. Cibis crudis tenacibus & inconditis, peculiaribuſque quibuſdam potionibus indulgere aſſueti, ſi diverſis deinde alimentorum potulentorumque generibus, quantumvis melioribus, uti velint, (*k*) nocivam experientur alterationem. Fuerunt quidam, ut fertur de Mithridate (*l*), ita toxicis aſſueti, ut nullum ex iis perciperent incommodum. Non infrequens eſt homines videre, qui quotidiè devorent 60 aut 70 laudani grana, cujus quinque aut ſex inaſſuetos interimerent. Aſſa fœtida, σίλφιον Dioſcoridis, à cujus odore abhorremus, in deliciis erat apud antiquos (*m*), ut nunc apud Perſas; contrà verò mali citrei ingratiſſimus ipſis erat odor. Fertur (*n*) Ducem quemdam Athenienſium ſaltare ſolitum, cum præ novæ dignitatis decore, iſtud exercitii genus frequentare nequiviſſet, coactum eſſe aliquoties repentè tripudiare, forti totius corporis concuſſione ac tremore deprehenſum. Nonne quotidiè videmus tenellas virgines delicatulum pectus impunè rigidiſſimo exponere frigori, quod robuſtiſſimi viri cum villoſo pectore experiri non auderent. Hæc omnia apprimè noverat divinus ſenex; undè toties in ſcriptis (*o*) ad conſuetudinem vitæque rationem attendere jubet, non ſolùm in ſanitate tuendâ, ſed & in morbis debellandis. *Conſueti* (*p*) *ſolitos labores ferre, etiamſi fuerint debiles, aut ſenes, inſuetis robuſtis licet & juvenibus, faciliùs ferunt.* (*q*) *A multo tempore conſueta, etiamſi fuerint deteriora, inſuetis minùs turbare ſolent. Oportet igitur etiam ad inſolita tranſire.* Ipſe quoque Eraſiſtratus monet

(*b*) Cheyn. De ſanit. tuend. p. 188.

(*c*) Swalv. Querel. ventricul. p. 101.

(*d*) Ibid. p. 103.

(*e*) De Affect. Epid. Lib. VI. Sect. IV.

(*f*) Comm. in Lib. VI. de Affect. Epid.

(*g*) Boerh. Inſt. Med. §. 1026.

(*h*) Theor. Med. p. 452 & 594. Diſput. de conſuet.

(*i*) Libr. de conſuetud. De Meth. medend. Lib. IX.

(*k*) Swalv. Quer. ventr. pag. 100.

(*l*) Hiſt. de la Médec. par M. le Clerc, p. 390.

(*m*) Plin. Hiſt. Natur. Lib. XIX. cap. III.

(*n*) Vid. Luc. Tozz. Oper. Med. Tom. II. p. 154.

(*o*) De Diæt. Lib. III. De vict. acut. De Humid. uſu, &c.

(*p*) Aphor. Sect. II. Aph. 49.

(*q*) Ibid. Aphor. 50.

Medicos hæc omnia parvì facientes, raró ægris fauſto ſucceſſu opem allaturos; aut aliquandò ipſos miſerrimè jugulaturos; ut contigit Ario Peripatetico, (*r*) qui cum ex potu leviſſimè refrigerato ſingultu ſtatim corriperetur, nunquam auſus fuiſſet frigidulam aquam guſtare; tandem febri occupatus, à Medicis præter conſuetudinem coactus potu frigidæ uti, ſubitò fuit exanimatus.

(*r*) Galen. Libr. de conſuetud.

V.

Ex his deducere pronum eſt, quàm nociva ſit uniformis conſuetudo, quàm è contrariò utile à juventute aſſueſcere indiſcriminatìm ad omnia ciborum genera*, ſivè ex vegetali ſivè ex animali Regno deprompta; & ut conſulit Hippocrates, (*a*) δεῖ ἓν καὶ ἐς τὰ ἀσυνήθεα μεταβάλλειν. Inſueta enim ſemper vitare homini prorsùs impoſſibile, ob inopinatas rerum ſortes quibus ſubjicitur. Cavendum tamen ne à longo tempore conſueta ſubitò deſerantur, præſertim in adultis, novumque vitæ genus derepentè inſtituatur. Satis patet quantum exindè periculum immineret. Neque enim ab aëre graviori v. g. ad levem etiamſi ſalubriorem, vel à nimio labore ad otium tranſire tutum eſt: nec niſi paulatim fieri debent mutationes illæ, quæ quidem in ætate ſenili vix locum habere poſſunt. Itaque (*b*) *ſanus homo qui & benè valet & ſuæ ſpontis eſt, nullis obligare ſe legibus debet . . . . Hunc oportet varium habere vitæ genus, modò ruri eſſe, modò in urbe, ſæpiùſque in agro, navigare, venari, quieſcere interdùm, ſed frequentiùs ſe exercere . . . . Prodeſt etiam interdùm balneo, interdùm aquis frigidis uti; modò ungi, modò id ipſum negligere, nullum cibi genus fugere quo populus utatur, interdùm in convivio eſſe, interdùm ab eo ſe retrahere; modò plus juſto, modò non ampliùs aſſumere . . . . Concubitus verò neque nimis concupiſcendus, neque nimis pertimeſcendus eſt.* His legibus obſequentes longam jucundamque ducent vitam; & ut canit elegantiſſimus Poeta (*c*):

Lecto nec plumbeus Auſter
Languidulos affigit; iners nec Bruma, nec Æſtas
Ulla nocet: nec membra ligant nodoſa podagræ:
Non ſtomacho gravis eſca: febrem non lethifer afflat
Autumnus.

* De his vide pluta apud Illuſtriſſ. D. *De Buffon*, *Hiſt. Natur.* in-4°. Tom. II. p. 570, &c.

(*a*) Aph. 50. Sect. II.

(*b*) Vid. Celſ. Libr. I. cap. I.

(*c*) Vanier, Præd. ruſtic. Libr. IX. p. 188.

Probè tamen hìc annotandum omninò à Diætâ ableganda eſſe quæcunque ex Regno minerali deprompta, muriaticum ſalem ſi excipias; nulla enim ipſis ineſt cum corpore analogia. Idem dicendum de vegetabilium animaliumque ſpeciebus, horumque partibus quibuſdam, quæ ſemper maximè nocivæ deprehenduntur, aut quæ ſuccorum digerentium ἐνέργειαν eludentes, in chylum ſanguinemque immutari nequaquàm poſſunt. Ablegandi pariter liquores ardentes quicunque, totidem enim venena ſunt quibus, fruſtrà reclamantibus Medicis, lentè conſumitur magna pars hominum. Quàm infelices qui iis abuti jam conſueverunt! His tamen ſæpè, in morbis etiam graviſſimis, indulgendum eſſe teſtantur varia Medicorum acta (*d*). Cum igitur tùm alimentorum jucunditas, tùm iiſdem utendi conſuetudo indicent corpori magis eſſe affinia, adeòque cæteris præſtare, meritò concludendum videtur,

(*d*) Vid. celeb. Monro, Eſſais d'Edimb. Tom. VI. pag. 31.

Ergo cibus deterior, ſed jucundus & aſſuetus, meliori, ſed ingrato & inaſſueto, potior.

Proponebat Pariſiis LUDOVICUS-ANNA LAVIROTTE, Æduenſis, Doctor Medicus Monſpelienſis, Regius Librorum Cenſor, necnon Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Pariſienſis Baccalaureus, A. R. S. H. 1751, A SEXTA AD MERIDIEM.

Typis QUILLAU, Univerſitatis & Facultatis Medicinæ Typographi, 1751.